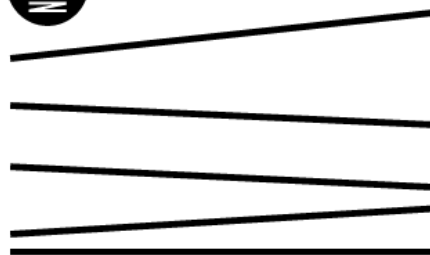

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Høyen, N.

Om Betingelserne for en skandinavisk
Nationalkonst's Udvikling : et Foredrag holdt d.
23. Marts 1844 i det Skandinaviske Selskab.

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : C. A. Reitzel, 1844

Fysiske størrelse | Physical extent:

19 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Høyen

*Betingslærne for en
Skandinaviske National
Konst*

1844

17.-196.-8

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130020341301

Advertisement for the

Publication of the

Journal of the

Association of

of the

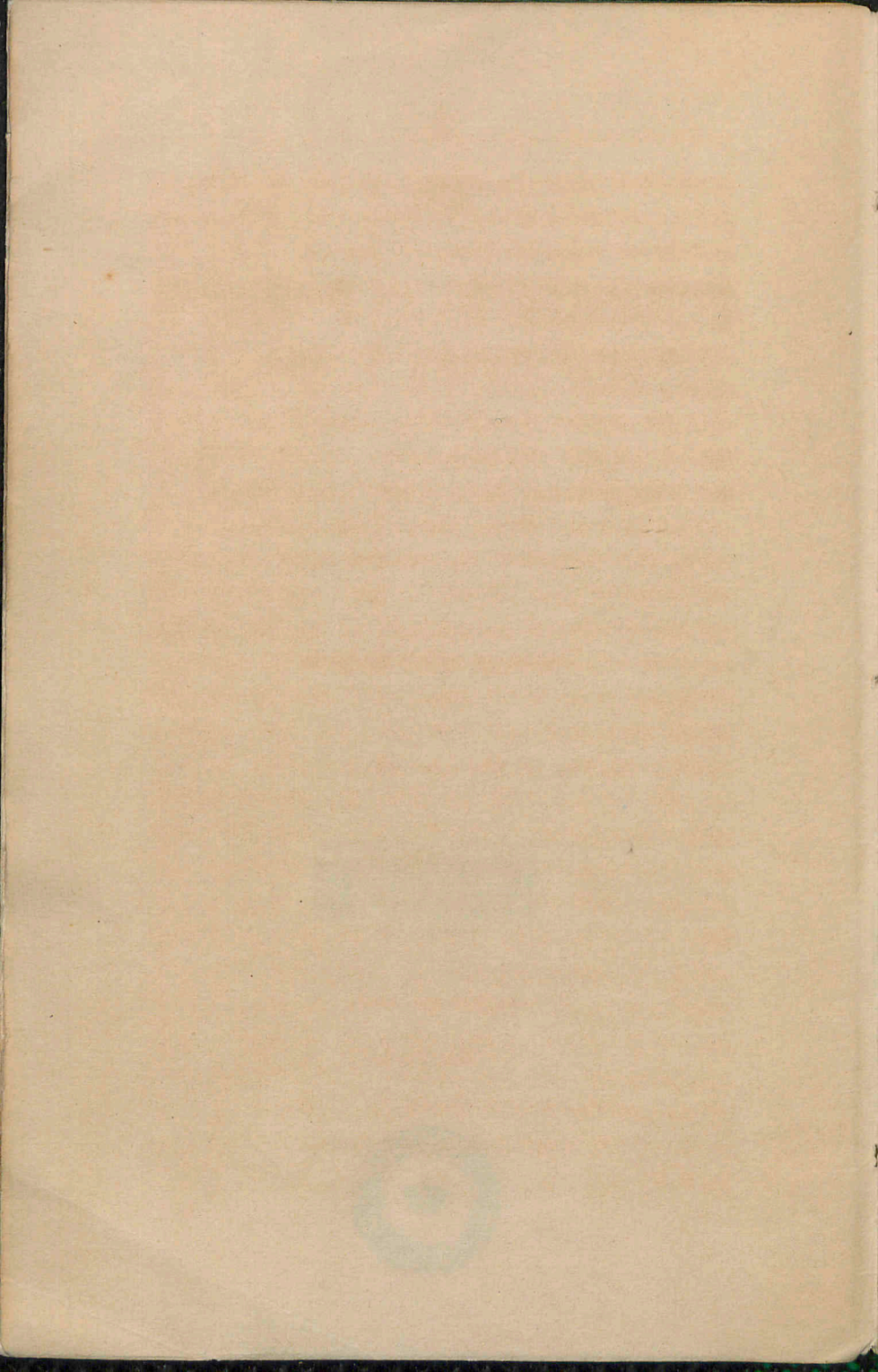
of the

of the

of the

of the

of the

Om
Betingelserne for en skandinavisk
Nationalkonst's Udvikling.

Et Foredrag, holdt d. 23de Marts 1844

i det

Skandinaviske Selskab

af

N. Sørensen,
Professor.

Kjøbenhavn.

Hes Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1844.

211

Handbuche der Naturgeschichte
der Thiere

von J. J. Müller

1814

Handbuche der Naturgeschichte

1814

Handbuche der Naturgeschichte

Handbuche der Naturgeschichte

Handbuche der Naturgeschichte

Handbuche der Naturgeschichte

Forfatteren har indskrænket sig til at omtale vore egne Forhold, som dem han kender bedst. Konsten har imidlertid, saavel i Norge (førend Calmarunionen) som i Sverrig, haat en lignende Skiatne som hos os, og Vetingelserne for dens Fremtids Udvikling have ogsaa, navnlig i Sverrig, megen Lighed med dem, der her anføres for Danmark. Den Forskiellighed i Udførelsen, som viser sig hos de forskiellige Mestere i samme By, vil naturligviis endnu mere giøre sig gieldende hos Konstnere i forskiellige Lande; men hvor der er et saa gammelt, saa noie Slægtskab som mellem Skandinaviens Folk, der vil det faae en overordentlig Indflydelse, naar Konstneren betragter hele Norden som sit Fødeland, hele Nordens Historie, som sit eget Folks Historie, og dertil sigter Forfatteren ved Udtrykket: Skandinavisk Kunst.

Af vore hedenste Forfædre modtog v i ingen Kunst.

Fremmede bragte os Christendommen. Kirker bleve opførte og udsmykkede. Vi modtog Indtrykket af normannisk tydsk, nederlandsk Kunst, men et Tidsrum af meer end femhundrede Aar var ei istand til at giue det Fremmede en eiendommelig Udvikling her i Landet.

Reformationen kom. Geistligheden blev fattig og beskedn, Adelsvælden steg. Herregaarde og Slotte bleve præg-

tigere, men Konsten vandt endnu ingen Jndfødsret. Vi fik vore Bygmestere fra Tydskland og Holland, og derfra hente vi ogsaa vore Billedhuggere og Malere. De skønneste Minder fra denne Tid skyldes vi Frederik den anden og Christian den fjerde. Deres Borge staae endnu som Danmarks herligste Prydelser. Ville vi udenfor dem have Vidnesbyrd om Konsten dengang, da maae vi som oftest søge dem i Gravkapeller og Portraitsamlinger.

Under Christian den femte og Frederik den fjerde optraadte indfødte Konstnere ved Siden af middelmaadige franske; thi fransk Jndflydelse afløste den nederlandske. Men de giengave kun en svag Afglands af fremmed Herlighed. Da et kongeligt Konstakademie stiftedes i Aaret 1754, altsaa næsten hundrede Aar efter Souverainitetens Jndførelse, var der endnu saa trang Tid paa danske Konstnere, at man maatte indkalde Udlandinge til at besætte de vigtigste Læreposter.

Konsten fik derved det, som den paa den Tid trængte til: et Støttepunct for sin ydre Anseelse, en mere banet og tryk Veie for Begynderen; og det viste sig snart, at det her hverken fattedes paa naturlige Anlæg eller paa Øyst. Abildgaard, Poulsen, Zuel, Wiedewelt og Harsdorff indtog en hæderlig Plads i deres forskiellige Fag, Clemens erhvervede sig endog en velfortient europæisk Berømmelse.

Naar det Forældede, det U hensigtsmæssige i Konst-Akademiernes Jndretning nu kan antages som almindelig erkendt, og naar man maa bifalde den træffende Yttring af en aandsfuld Forfatter, at de kun ere Driuhuse, som den første kraftige Baarsol vil giøre overflødige, saa tør vi imidlertid ikke forglemme, at vi, uden Frederik den femtes Stiftelse, neppe havde havt Thorvaldsen. Det var Akademiet, som gav denne

fieldne Genius, hvis ungdommelige Frygtsomhed hartad var stærkere end hans Talent, Mod til at vove de første Forsøg. Det var Akademiet, som sendte ham til Rom, hvor han fandt redebomme og formaaende Beskyttere, hvor Kræfter, der ellers stode i den uforsonligste Kamp, frebelig enedes om at give ham den meest forønskede Leilighed til at smykke sin Tinding med en Krands af Verdens Navnkundighed. Havde vort Konst-Akademie ingen anden Fortieneste end denne, saa havde det ene herved vundet den gyldigste Afkomst til kærliigen at mindes.

Men for os er det vigtigt ikke at glemme, at Thorvaldsen tilhører Europa, og navnlig Italien, idetmindste ligesaameget som os. Det var engelske, italienske, tyske, russiske Rigmænd, det var fremmede Tyrster, som satte ham i Virksomhed i henved en halv Mennefsaalder, medens han for os kun udførte de fire runde, halvophøiede Arbejder, som nu paa deres høie Stade over Slotsporten ere unddragne Nydelsen, og en Døbefont til en fyenskt Landsbykirke.

Da han første Gang (1819) igien saae sit Fødeland, da var han omgivet af den Glorie, som et stort Navn giver. Hans Værker kendte vi for størstedelen kun af Rygtet; det var hans Berømmelse vi jublede imøde, førend vi endnu ret kendte hans Bedrifter. Det var den store Landsmand, baaret af europæisk Navnkundighed, der herhjemme modtog Bestillinger af et mere udstrakt Omfang end han nogensinde for havde faaet dem — men i Gibs og brændt Leer, istedet for at han var vant til at lade sine Billedstøtter fremstaae i det skinnende Marmor.

Han gif igien tilbage til Italien. Hans Ry udbredte sig bestandig videre. Polen, Tydskland, Engelland, Italien

lode ham forevige Fredens og Krigen's Helte, verdslige og kirkelige Fyrster; vi havde ikke een af vore berømte eller for-
tiente Mænd saa nær, at den største europæiske Kunstner,
vor egen Landsmand, kom til at sætte ham et Minde. Det
var ikke nye Bestillinger, som atter kaldte ham tilbage til
Fødelandet, det var hans eget fædreland'ske Sind, det var
Kierlighed til vor fælled's Moder, som drog ham tilbage i vor
Midte, for at berige og smykke sin Fødeby med alle
sine Skatte.

Det er vigtigt, at vi kalde os dette i Minde, selv idet
vi med Fasthed hævde den Ret, vi have til at kalde Thor-
valdsen vor, og det saameget mere, som han aldrig selv har
fornægtet det, hverken i sin Tale eller i sine Bærker. Den
ædle Ligefremhed, den Ærlighed, den Ustyrbighed, som høre
til deres skionnestes Præg, har sin Rod dybt i Norden.
Mangt et Ungdomsarbejde af nordiske Kunstnere bære Tegnet
paa det samme Slægtskab; det glimter frem midt imellem
alle vor Kunstfoles Svagheder, men det viser sig i hele sin
Forherligelse i vor store Mesters Bærker.

Hvilken Triumf for os, dersom vi havde havt en endnu
større Andeel i denne Kunstners Udvikling! Hvilken alvorlig
Lære for os, at vi først af Udlandet maatte erfare, hvilken
Stolthed vi havde i ham! Hvilket Savn, at nordiske Er-
indringer, nordisk Historie kun indtager en saa lille Plads
i den lange Række af hans Mesterværker! Hvilken Daarlighed
her at ville indbilde sig, eller troste sig med, at det var en
ædelmodig Opoffrelse af vor egen Hæder til Fordeel for
hele Europa.

Vi have modtaget en rig Gave af vor store Mester,
lader os vel betænke, at vi tillige have modtaget en stor, en

alvorlig Forpligtelse. Hvergang vort Blik sætter sig paa Thorvaldsens Museum, bør det levende minde os om, at det staaer som en Opfordring til ved Kiendsgierninger at godtgjøre, at vi have fortient det. Lader os ret skionne paa det heldige Varsel, at den ædle Giver fandt en Bygmester, som tilgavns forstod at udtale, hvad Hensigten var med hans Gave.

See vi hen til vore Kunstneres Virksomhed herhjemme i dette Aarhundrede, da opfylder den neppe de Forventninger, som bleve vakte i det forrige, og det er langtfra, at den svarer til den Forestilling, som Udlændingen maa danne sig efter i Rom at have seet Thorvaldsens Arbejder. Vi kunne nævne ikke faa, tildeels betydelige Talenter, men hvor ofte staae de ikke som Planter, der savne den rette Jordbund, trykkes af den haarde Luft. Vi see frodige Spirer, men de hensygne, og Blomsten udfolder sig ikke med den Friskhed og Duft, som Knuppen bebudede. Vi spore Anlæg og Lyst til at udpræge et nordisk Sind i Steen og Farve; men det er som om Modet eller Kraften manglede til at lade Villien gaae over i fuldmodnet Daad. Og har dette Sind, denne Stræben ogsaa fundet en Gienklang som den fortiente? Er vore Kunstneres Mod blevet oplivet, deres Kræfter understøttede ved en kyndig Styrelse, en virksom Opfordring til værdige Jdrætter? — Er der for Alvor en Overbeviisning om den store Betydning folkelig Kunst kan have, og hvister der ingen Tvivl: at Kunsten dog i Grunden kun er en Overdaadigheds-Vare, som vi maaskee nemmere og med mindre Bekostning kunde hente fra Udlandet? — Jeg vil gjerne troe at der i denne Forsamling ikke findes nogen, som nægter, at det er Kunsten, som lader et beslægtet Liv strømme ind i

Haandværket, at det er giennem det aandigt udviklede *Die*, at Tanken beriges med opklarende, nye Forestillinger, at det er den levende gienfaldige Paavirkning af Kunstneren og den Lærde og Haandværksmanden, der først fuldstændig begrunder en folkelig Dannelse. Men tør jeg med samme Sikkerhed stole paa, at den Magt, der burde ligge i en saadan Erkiendelse, ikke svæktes ved Hensyn til de mere tarvelige Raar i Danmark, ja i hele Norden, naar det sammenlignes med rigere Lande; eller ved den Mistillid, som kan opstaae, naar vi bedømme vore Naturforhold og vor Levemaade efter det Liv, den Natur, som vi finde under et mildere Himmelftrøg? —

Alt for let og alt for ofte oversees det, at en ærlig Pyst, en ægte Sands ogsaa yttres sig deri, at man forstaaer at sætte de rette Grændser for sin Attraa. Men heel forskiellig vil denne være, hvor Rigmændene kappes indbyrdes og med Regjeringen i at samle ældre og nye Kunstværker, i at danne elegante og rigt udstyrede Cabinetter og Gallerier, og der, hvor Sandsen, saafremt den skal vinde Betydning, maa antage en reen demokratisk Retning. Det er ikke en Sammenhyngen af al Verdens Konstskatte, som man her tilsigter; men det er en Trang efter at see det fremstillet, som især lever og bevæger sig i Folkets Indre, der skal tilfredsstilles. Det er en Længsel efter den velgiørende Følelse, at de offentlige Omgivelser harmonisk lade en almindelig, dybtfølt Stemning gienklinge. Man vil kun det, som fører til dette Maal, men man vil det med Begeistring, med Kraft, med utrættelig Vedholdenhed.

Talen er altsaa ikke om Enkeltmands Forkiærlighed og Tilbøielighed, men om den Pyst, hvori vi alle mødes, i hvis Tilfredsstillelse vi alle ville finde en fælleds Glæde. Kun

naar Konsten fremtræder saaledes, vil Danmark, vil Norden ei være for fattig til at lade den udsfyde i frodig Vært. For den vil Almuesmanden have sin Skærv tilovers; den Rige maa søge en Luxus i at bidrage til den; og Regieringen bør sætte sin Stoltthed, sin Hæder i de folkelige Monumenters Skønhed og Betydning.

Dog, det er saare langt fra, at denne Bestræbelse er rigtig kommen til Bevidsthed i vort Fødeland. Seer hen paa vore Torve, vore offentlige Bygninger, vore Spadseregange, vore Kirkegaarde, og hvortidt mødes ikke Diet af Fattigdom eller Tomhed! — Betragter vore Konstudsstillinger: næsten Alt gaaer der ud paa at stille Hiemlivet overst, at trække sig sammen i sin Skæl, istedet for at aabne Hiertet for en stor, begejstrende, almeen Nydelse. Det er Middelmaadigheden, som staaer sig godt herved; med den bæres der over, den pleies, medens det Bedre ofte behandles med Strængthed, eller misforstaaes, eller reent tilsidesættes. Men dette Forbund mellem Selviskhed og Smaalighed og Middelmaadighed koster ikke saa lidet, og de Summer, som Aar for Aar saaledes henodles, vilde, rigtigt anvendte, tiene til at aabne Diet, vække Sindet og giøre Mod til større Opoffrelser. Al, naar vi blot ret kunde faae Dinene op, ret blive os bevidste, hvilket Dde her hersker trods alle vore Konstanstalter! Naar vi blot ret kunde føle, hvilken Slovhed vi have vandret i, og hvor brovtende det lader, naar vi gjøre os til af vort Landsmandskab med en stor Mand, dersom vi ei ville efterfølge det Exempel han har opstillet! — Det er ikke Sands eller Følelse, som det skorter paa hos det danske Folk; jeg er overbevist om, at Hiertet her slaaer ligesaa varmt, Diet seer ligesaa sundt, som hos vore sydlige og vestlige Naboer,

— naar vi blot ret kunde blive vaagne! Kunde Folket vækkes for Alvor, saa maatte Regjeringen komme det imøde; har den gjort Misgreb, saa maae vi tillige vel erindre os, at den hidtil saa godt som ene har været Konstens Talsmand iblandt os.

Altjaa, ville vi have en folkelig Kunst, maae vi opgive al smaalig privat Interesse. Vi maae samle vore Kræfter, vi maae klart og skarpt stille os vort Maal for Die. Al Udsplitten er her fordærvelig. Jeg erkiender fuldkommen hele den Betydning, hele den Virkning, der kan ligge i og udgaae fra et enkelt Kunstværk; men enhver Bestræbelse, der gaaer ud paa ved en spredt Virksomhed samtidig at ville saa at sige sørge for hele Landet, kommer ikke til at bære Frugter. Ligesom alle private Hensyn, saaledes maae ogsaa alle provindsielle Hensyn forsvinde. At et dygtigt Kunstnerliv yttres sig i Hovedstaden, at offentlige Haller, Torve, Spadseregange her faae et talende Udseende, at Sind og Tanke her bliver oplivet ved Synet af ædle Kunstværker, det bør være en Glæde, en Stoltshed for hele Landet. Lykkes det først, da vil Kunsten nok vide at finde Veie selv til de fjerneste Provindsstæder.

En saadan alvorlig Villie, der gjør sig gældende i Handling, vil ogsaa blive den kraftigste Hielp for vore Kunstnere til at overbevise enhver Tvivler om, at Solen ingenlunde er for mat, Landet ingenlunde for goldd, til at sticnke deres Værker Varme og Duft. Kunstneren vil da komme til at føle sig hjemme og de halvfygkelige Længsler ville forlade ham. Han vil komme til Erkiendelse af at der paaligger ham et Kalb, som bør være ham dyrebart. Der aabner sig en større, en mere betydningsfuld Kampplads for ham, hvor det ikke allene kommer an paa at udvikle Talentet og faae det paa-

tionnet, men hvor han tillige kæmper for sit Fødeland, for hele den nordiske Natur, for Folkelivet og alle Fortidens store Erindringer. Det er en Kamp, som skal føre Beviset for, at Konsten, ligesaa lidt som Historien og Poesien, savner en eiendommelig Tunge i Norden.

Men skal da en saadan folkelig Kunst indskrænke sig indenfor Fødelandets Grænser, eller indenfor Scandinavien og dens Historie? Skulle vi bortvise fra os det rige Stof, som græst og kristelig Dødtid have overleveret os? Jeg i det ringeste kunde aldrig ønske, at Kunstnerfriheden paa den Maade blev bundet. I Biblen og Homer sprudler der et friskt, udtømmeligt Væld, et Væld, som bestandigt bliver mere tilgængeligt, altid vil være læbskende og vederqvægende for Alle. Nye Veie aabne sig for Behandlingen heraf, og vi skulde smaa-ligen afslutte os, frygtsomme oversficere et Slægtskabs-Baad, der saa inderlig knytter os til det store europæiske Samliv? — Det var da det værste Tegn paa, at den Begeistring vi nærede for Konsten var syg i sin Rod og vilde hende, inden den endnu ret havde ladet sine første Skud skyde iveiret! — Men ligesaalidt tør vi opgive vort egentlige folkelige Liv, og skal Konsten komme til Kræfter iblandt os, ikke blot faae Skindet deraf, da maa den slaae sine Rødder dybt i dets Tilværelse. Nordens Historie, støttet paa Landets og Folkets Grundtræk, det er det Stof, hvoraf den Kunst, som vi have modtaget fuldvoren udenfra, maa gienfødes iblandt os, dersom den ei skal staae som et forstenet Aftryk. Først da kan Folket i den gienkiende Vren af sine Been, og Riid af sit Riid, og den vil blive det kjær som Barnet for Moderen, naar dets Træk vækker hellige, dybtindprægede Minder.

Dog en saadan Kunst fremmanes ei ved et Trykkeslag, den udvikler sig kun som Frugten af en dyb Begeistring, af en inderlig Overensstemmelse mellem Kunstneren og hans Publikum. Det er ikke Talentet, som her ene gjør Udslaget, men tillige det ægte folkelige Sind. Det er ikke for en øresløs gabende Hob at Kunstværket skal fremstilles, men for Landsmænd, som vente at see en livfuld Opfatning af hvad der lever i deres Hjerter. Det er ikke en tom Nysgierrighed, som jager efter et nyt Stof, men det er en hellig Følelse for Fødeland og Forsædre. Ubanet og majsommelig er den Vej vi opfordre vore Kunstnere til, at betræde. Rundt omkring paa Danmarks Der og Sletter, mellem Norges og Sverrigs Fjelde er det, at de skulle forberede sig, og gjøre sig fortrolige med Folkelivet i dets Sysler og Udsærd. Og vi udsende dem ikke for siden efter at see os omgivne af speiltroe Prospecter og Costumebilleder, men fordi vi haabe, at deres Sind og Dine skulle oplades for det betydningsfulde Naturliv selv der, hvor det aabenbarer sig saa alvorligt, ja barst, som paa den aabne Hede eller imellem nøgne Klipper; vi haabe, at de skulle være mægtige til ud af Folkelivet at gribe de oprindelige Stammetræk, saa at disse klart træde os imøde. Nordboen maa først opfattes i hele sin Eiendommelighed, Sandisen maa først skærpes for det Store og Hiemlige i den os omgivende Natur, før vi kunne haabe at faae en folkelig, historisk Kunst. Indtil det er skeet, maae Skandinaviens Oldsagn og Bedrifter forgieves vente paa at aabenbare sig i Form og Farve. Vi høre Stamfædrenes dybe, klangfulde Stemmer tone til os giennem Sællers Afstand, Braget af deres Vaaben gienlyder endnu, men naar vort Øie søger de Træk, som tykkes os saa fortrolige, saa velbekendte, da stirre

vi, som Vandrerer paa en taaget Dag, forgiæves rundt omkring, kun det tætte graa Skyvæv moder Diet, hvorhen det vender sig.

Vel sandt, den seirende Christendom tilintetgjorde mange af vor Oldtids største og vigtigste Minder. Bore Guder blegnede for Kirkens stærkere Lys. Men vort Tab dele vi med de øvrige germaniske Stammer, uden at disse have havt vort Held, at bevare de gamle Stammesagn i deres oprindelige Tunge og Form. Heller ikke omdannede den nye Lære brat de gamle Sæder, Nordboen holdt trofast paa dem, og endnu længer varede deres Minde. Værker som Heimskringla, Fortællingerne om Nial og Sigil, og saamange andre Sagaer, give os endnu et omstændeligt og levende Billede af hine Tider og deres kraftige, frie Folkeliv. Selv giennem Saxos latinske Kronike lyder den gamle danske Heltesang. Heller ikke er endnu, efter Aarhundreders Forlob, ethvert Spor af Oldtiden udslettet. Den taler endnu til os giennem Smykker, Vaaben og Bohave, den staaer for os i Norges Trækirker, i Bielekhusene der og i Sverrig. Og hvad der er det vigtigste, det er det samme Folk, som lever i disse Egne, de gamle Guders og Heltes Træk ere nedarbejdede paa Nutidens Sønner. Den Simpleshed og Diervshed, det patriarkalske Liv, som vi endnu træffe i Fisterleierne og i Bønderbyerne omkring i Danmark, og endmere betegnende i Søsterrigernes affidesliggende Dale, dybtindstikkerende Fjorde, der hvor det affondrede Liv, selv i Klædebragten, har bevaret mere af det oprindelige Præg, kaster endnu bestandig et oplysende Skær over hine Dage. — Dog, disse Gestalter ere plumpe, deres Pystighed er døv, deres Sorg uden Værdighed og Anstand. Ja, Culturen har rigtignok endnu

ikke afflebet enhver Kant; Opdragelsen har endnu ikke der lagt Baand paa mangen Yttring, som vi andre hellere følge i Hiertets Folder; deres Bevægelser, deres Klædning røber et noisomt, haardsert Liv. Men for den, der seer nøiere til, hvis Deeltagelse ikke bliver svævende paa Overfladen, for den rette Kunstner er her en rig Grube med ædelt, gediegent Metal. Hæv blot denne Skat, og den vil glimre i Alles Dine. Hvorofte har ikke Hiertets Følelse udbredt den meest somfruelige Ynde over Bondepigens Nafsyn, og adlet hendes kraftige Bygning! Med hvilken Ro kan ikke et ærligt, et høimodigt Sind male sig i Bondens Ansigt, og med en Oprindelig, en Bestemthed, et ægte folkeligt Stempel, der saa let forvissis og bortglattes ved Dannelsen. Eller skulde maaskee vore Kunstnere være blinde for den Underlighed, den Dybde i Følelsen, hvis straalende Glimt ikke engang Banzvidet kan udslukke?*) Eller for den ærlige, diærve Munterhed, der vederqvæger som det kraftigt stummende Bæger? Eller skulde det maaskee blot være vore Digtere forundt at øse af dette fristsprudlende Væld? —

Og nu vor Oldtids Historie! Behøver jeg at gienkalde i mine Tilhøreres Erindring alle de Navne, der fra vor Barndom have klinget i vore Øren som Exempler paa Blufærdighed, paa Helttemod og Trofast, paa den reneste trofasteste Kiærlighed? Behøver jeg at nævne Sigrød og Ottar, Biarke og Wiggo, Hagbarth og Signe, Hjalmar og Ingeborg, Balbur og Nanna?

De sidste Navne ere alt inden for Gudsfagnetes Kreds,

*) Saaledes som f. Ex. i Blichers Hofskammer, eller i Kruses og Smiths Behandlinger af det mœnstre Sagn om den hvide Pige.

og hvorledes vilde det ogsaa være muligt at ubelufte denne fra Konstens Bestræbelser, saa store end de Vanskeligheder torde være, som her træde i Veien. Den Glorie af Tapperhed og Krigerdaad, som omgiver Nordboen, udstraaler fra Valhal; derfra sender Kiærlighed og Skialdstab ham deres formildende Aande; der engang at samles med Guder og Helte, det er hele hans Higen. Livet i Valhalla er det samme Liv, som der skildres os i Høvdingens Hal, men hævet over de jordiske Vilkaar, og i Kongen, i Helten, i den fribaarne ædle Kvinde aspræger sig igien en eller anden Side af Gudelivet. Stod derfor det gamle Helteliv først klart for os, da vilde Overgangen til Fremstillingen af de meest fremtrædende Gudegestalter alt have tabt endeel af sin Vanskelighed.

Dette har imidlertid ikke været Tilfældet. Tilskyndede ved Opgaver, loffede ved de kiæffe Træk, de store Former, hvorunder de fornemste Guder optræde, og ved den nye, vandskelige, men ingenlunde betydningsløse Symbolik, have, saavel her som i Sverrig, Konstnerne fortrinsviis prøvet deres Kræfter paa at fremstille Aserne. Betragte vi deres Arbejder, da kunne vi ikke dølge for os selv, at de mangle Eenhed i Støbningen, at man let opdager fremmede Bestanddele, som blot ere tilsatte, ikke sammensmeltede. Men kunne vi, trods disse Mangler, mistiende, f. Ex. hos Freund, en rig Phantasi, et dybt Gemyt og Sands for det Mægtige i Nordens Myther? Har han og andre talentfulde Konstnere feilet, da er det deri, at de vilde skabe en Gudeverden, førend de tilfulde kiendte det historiske og folkelige Liv, som modtog sit Lys fra den, men ogsaa lod det straale tilbage paa den. De vare ved Konstværkerne blevne fortrolige med de græske Guder, og de vare opdragne til at betragte og efterligne antike Billeder.

støtter; det maatte derfor, ved Fremstillingen af nordiske Gudsdomme, forekomme dem som det første og vigtigste at bringe Harmoni tilveie mellem Figurerne og hele disses symboliske Udsmykning, og i deres Bestræbelser for at blive tydelige fik den sidste umærkeligt en alt for stor Vægt hos dem. Det stod endnu ikke klart for Kunstneren, og vel heller ikke for dem, som stillede Opgaverne, at disse ikke skulde løses ad den symboliske, men ad den historiske Wei; at vi ikke vilde have Tempelstatuer, men Fremstillinger af det Liv, der i flere af vore Mytther rører sig med eiendommelig Styrke, Bemod, Overgivenhed, og fremtræder med Træk, som vi hverken møde i græsk eller kristelig Kunst.

I en Tid som vor, da de historiske Undersøgelser ved Konstens Bistand udbrede et skarpere, renere Lys over Fortidens Physiognomie, som man tidligere knap anede giennem de vilkaarligt fordreiede Lineamenter; da Interessen for den oldnordiske Litteratur bestandig er i Tiltagen, og Kiendskabet til vore Fædres bliver meer og meer tilgængeligt og tiært for menig Mand; da der selv fra Konstens reen naturalistiske Retning, som vi ville ønske en sund og frodig Udvikling, kan vindes mangt et klarere Blik over nordiske Natur- og Livsforhold; vil ogsaa, ligesom vor Lyst stiger til at dvæle ved Begivenheder og Charakterer fra hine fjerne Tider, selve Kunstneren samle flere Kræfter til at overvinde de Vanskeligheder, der endnu taarne sig for ham. Han har ingen oprindelige Monstre, det er sandt, og jeg tvivler meget paa, at han vilde være synderlig mere hiulpen ved at besidde slige rigt udstynte Træbilleder, som dem vi finde omtalte hos Snorro, end Phidias vilde have været det, ved at see hen paa de oldgræske Tempelduffer, eller end Raphael vilde have følt sig hiulpen

ved at studere forrøgede Mariebilleder med Solvkrone og Guldglorie. Det er sandt, at ingen Konst kom til at udvikle sig i de nordiske Gubers og Heltes Tieneste, men det saa skönt og reent Menneftelige, der kommer tilsyne i Sagnene om dem, indeholder en sund Spire til Konst, og ofte er det, som om en plastiff Aand bebudede sig i dem, og blot ventede paa at udfries. Heller ikke er det uden Exempel, at en Kreds af religiøse og historiske Sagn kan behandles og udvikles af Konsten, selv om denne ikke er samtidig. Jøderne afftyede Billeder, og dog blev det gamle Testamente, dette herlige Stof for Maleren og Billedhuggeren, giennem Christendommen optaget og benyttet af andre Stammer og i fremmede Lande. Hvad Kirken der formaaede at giøre, det ville vi her haabe af Nationalitet og Historie. Slægtskabet mellem os og vore hedenste Forfædre er ikke uddøet, om end Følelsen for det i lang Tid var indslumret; kun langsomt begyndte den at vaagne, men den er stedse voxet i Kraft. Det er sandt, at med Templerne faldt Troen paa de gamle Guder, men vore Konstnere skulle jo heller ikke arbeide for Præsterne, deres Værker skulle jo ikke opstilles til Tilbedelse. Idet de maae opgive de Fordele, som det kirkelige Liv lader Konsten komme tilgode, maae de tillige søge deres Erstatning derfor i den større Frihed, hvormed de kunne vælge og behandle deres Gienstand. Det kan ikke undgaae deres Opmærksomhed, at Symbolet, hvor det ikke aldeles gaaer op i Guddommens Personlighed, underordnes til et simpelt Ornament, saasnart Konsten kommer til Gienmembrud. Den maatte desuden, saavel i den hedenste, som i den christelige Tid, meer end det synes ved første Dietast, frigjøre sig fra Kirken, førend den var istand til at udfolde

sig i hele sin Pragt, og lade det reent Menneskelige, det eien-
dommeligt Folkeligt fremtræde i en forklaret Skikkelse.

Dg skulde nu, da Alt rustet sig hos os for at hærde og
værne om vor Nationalitet, Konsten ene blive tilbage, og de
kraftige Midler, der staae til dens Tjeneste, henligge ubrugte?
Skulde den Iver, hvormed man i Udlandet søger at oplive
ethvert folkeligt Minde da blive uden al Betydning for os?
Dg have da Kunstnerne der ingen Banskkeligheder at kæmpe
med, eller ere disse, f. Ex. hos Tydsterne, saa meget mindre
end dem vi skulle overvinde? De have ingen Guder at frem-
stille, thi Sagnene om dem ere fast sporløst forsvundne; med
mindre de, hvad der allerede nu ikke er uden Exempel og for
Fremtiden østere tør blive Tilfældet, ville iklæde de skandi-
naviske Gudsdomme et tydsk Klædebon. Men deres Helte i
Kampen mod Romerne, deres Fyrster, som førte dem mod
Ungarerne, deres gamle Sange om Niebelungerne, blive Fore-
stillingerne herom maaskee understøttede af samtidige Konst-
værker *), eller har maaskee Naturen og Folkelivet der bevaret
sig mere uforvanskede end i Norden? Imidlertid har netop
Begeistring for disse folkelige Minder bidraget væsentlig til
at give den tydske Kunst sit Opsving. Flere af deres meest
udmærkede Kunstnere have prøvet Kræfterne paa at fremstille
dem, og de ere blevne lønnede med et stort, almindeligt Bi-
fald, uden at de derfor ere frie for lignende Mangler, som
dem vi have bemærket ved vore fortrinligste oldnordiske Frem-
stillinger. Men slige Misgreb, der ikke udspringe af Mangel

*) Reent kirkelige Monumenter kunne her ikke have mere Betydning
for dem, end de ville have for os.

paa Følelse eller paa et dybere Blif, men vel af en vis Ube-
 hændighed i at behandle et uvant Stof, eller i at benytte de
 tilstedeværende Hielpemidler, maae ikke skrives ene paa Konst-
 nernes Regning, de tilhøre for en stor Deel Samtidens histo-
 riske Anstuelser. De ere heller ikke nær saa farlige som den
 Kulde og Angstselighed, der bestandig peger hen paa dem, og
 derved ikke allene faaer dem til at falde i Dine, men ogsaa
 Fortrin af ulige større Betydning til at træde i Skyggen.
 Det er ikke ad en saadan Wei, at vi kunne vente, at give
 vore Konstnere Mod, eller selv at blive begejstrede for en
 sand folkelig Konst.

